

Prieš 25-erius metus, arba pradžių pradžia

Sukviestas Trečiojo amžiaus universiteto steigiamasis susirinkimas, išrinktas pirmasis rektorius ir rektorato, senato nariai, įkurti pirmieji fakultetai, parengti veiklos dokumentai, sukurtas TAU himnas, vėliava, emblema – tokie buvo pirmieji Trečiojo amžiaus universiteto žingsniai prieš 25-erius metus.

Steigiamasis TAU susirinkimas

1995 metais grupė steigėjų – iniciatorių, kurių branduolį sudarė Eksperimentinės ir klinikinės medicinos instituto vadovai ir gerontologai, kreipėsi į Teisingumo ministeriją dėl Trečiojo amžiaus universiteto teisinio įforminimo. 1995 metų birželio 12 d. Teisingumo ministras Jonas Prapiestis pasirašė įsakymą, kuriame teigiama: „*Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos visuomeninių organizacijų įstatymo 17 straipsniu, įsakau registruoti Trečiojo amžiaus universiteto įstatus, suteikiant universitetui kodą pagal Lietuvos Respublikos visuomeninių organizacijų registrą 9190427*“. Įstatuose konstatuojama, kad universitetas yra savarankiška, savanoriška visuomeninė organizacija, savo veikla užtikrinanti vyresnio amžiaus žmonių geresnę socialinę integraciją į visuomenę, skatinanti jų efektyvų, produktyvų ir turiningą gyvenimą, palaikanti jų darbingumą, fizinį aktyvumą. Trečiojo amžiaus universiteto veikla grindžiama savivaldos principais visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje. Rajonuose ir miestuose gali kurtis universiteto filialai įstatuose nurodytiems tikslams įgyvendinti.

1995 metų birželio 15 d. Eksperimentinės ir klinikinės medicinos instituto Baltojoje salėje įvyko Trečiojo amžiaus universiteto *steigiamasis susirinkimas*, kuriame dalyvavo per pusantro šimto būsimųjų klausytojų. Dauguma jų pareiškė norą patys prisidėti prie kuriamos organizacijos veiklos. Susirinkusieji buvo supažindinti su TAU įstatais, buvo išrinktas rektoratas, senatas. Rektoriumi išrinktas dr. Medardas Čobotas, prorektoriais – Irena Jonkuvienė, dr. Alina Krupovnickienė. Pirmąjį iškilmingą posėdį pašventino jaunas kunigas Vygintas Čiurinskas.

1995 metų birželio 15 d. Eksperimentinės ir klinikinės medicinos instituto Baltojoje salėje įvyko TAU steigiamasis susirinkimas. Dr. Medardas Čobotas (viduryje) su TAU steigėjais ir rektorato nariais.

Steigiamajame susirinkime išrinkto TAU rektorato nariais tapo: prof. Algirdas Venalis, prof. Vidmantas Alekna, dr. Jelena Čeremnych, prof. Zygmund Mackevič, prof. Vilius Grabauskas, akad. Algirdas Gaižutis, dr. Birutė Gaigalienė, Danutė Papeikienė, Teodora Dilkienė, Olga Didžiokienė, Janina Kimbartaitė, dr. Zita Žebrauskienė, Aldona Mikulionienė, Vita Nemeikienė, dr. Vanda Brimienė, Algirdas Sagatas, Adelė Petrošiūtė. TAU senato pirmininke tapo habil. dr. Elvyra Redaitienė, TAU administratore – Marija Michaleva.

Iki pirmųjų 1995–1996 mokslo metų pradžios pagal Vakarų Europos šalių pavyzdį buvo sukurtas Trečiojo amžiaus universiteto statutas, gauta teisė banke turėti atsiskaitomąją sąskaitą, savo antspaudą. Buvo sukurtas TAU himnas, vėliava ir emblema. Tekstą TAU himnui, kuris iki šiol atliekamas visomis iškilmingomis progomis, parašė mokytoja metodininkė Alicija Bazienė, muziką sukūrė kompozitorius Faustas Latėnas. Sukurti vėliavą, pasitelkusi pažįstamus dizainerius, padėjo tuometinio Vilniaus pedagoginio universiteto doc. dr. Zita Žebrauskienė, vėliau tapusi TAU Namų ūkio fakulteto dekanė. TAU vėliavą 1997 metų balandžio 4 d. pašventino vyskupas Juozas Tunaitis per Šv. Mišias Vilniaus arkikatedroje bazilikoje. TAU emblemos eskizus, paprašyti dr. Birutės Gaigalienės, kūrė daugelis žmonių. Buvo pasirinktos delne spinduliuojančios raidės „TAU“ – prasmingas simbolis, atspindintis tai, ką universitetas suteikia kiekvienam klausytojui.

Po steigiamojo susirinkimo per vasarą atlikus visus organizacinius parengiamuosius darbus, pirmųjų mokslo metų pradžios ceremonija įvyko 1995 metų spalio 3 d. Vilniaus universiteto Teatro salėje. Po iškilmingai sugiedoto „Gaudeamus igitur“ ir TAU himno, Trečiojo amžiaus universiteto rektorius dr. M. Čobotas supažindino susirinkusiuosius su universiteto tikslais bei uždaviniais, pristatė numatomus fakultetus, jų dekanus.

Pirmųjų mokslo metų pradžios ceremonija Vilniaus universiteto Teatro salėje 1995 metų spalio 3 d. Akademikas Algirdas Gaižutis (kairėje), dr. Medardas Čobotas, prof. Rolandas Pavilionis, dr. Alina Krupovnickienė.

Pirmieji TAU fakultetai

Vienas pirmųjų 1995 m. veiklą pradėjo *Sveikatos fakultetas*, vadovaujamas dr. Birutės Gaigalienės. Fakultetą pradėjo lankyti 60 sveiku gyvenimo būdu besirūpinančių senjorų. Aktyviai dirbo dr. Zitos Žebrauskienės vadovaujamas *Namų ūkio fakultetas*, kuriame susibūrė 70 veiklių klausytojų, norinčių išmokti ne tik gražiai susitvarkyti savo buitį, bet ir puoselėti šeimos tradicijas, papročius. Populiarus buvo 1996–2004 metais veikęs *Menų fakultetas*, vadovaujamas Janinos Kimbartaitės. Gausiame *Kalbų fakultete* senjorai mokėsi ne tik anglų, prancūzų ir vokiečių kalbų, bet ir lietuvių kalbos, mėginta mokytis ir ispanų, italų kalbų. Daug keliauti mėgstančių žmonių pritraukė *Turizmo fakultetas* (vadovės Teodora Dilkienė, Aldona Mikulionienė). Susikūrė *Tautodailės* (dekanė Danutė Papeikienė), *Dvasinio tobulėjimo* (dekanė Olga Didžiokienė), *Literatūros* (dekanė Aldona Jagminienė), *Chorinio dainavimo* (Adelė Petrošiūtė) fakultetai. Iš viso 1995–1996 mokslo metais buvo susikūrę net 14 fakultetų. Jų dekanai siekė, kad TAU veikla perimtų užsienio šalių studijų tradicijas, remtųsi dvasiniais, kultūriniais, socialiniais asmenybės ugdymo pagrindais. Vėliau pagal klausytojų poreikius vieni fakultetai, kaip nepasiteisinę, nutraukė savo veiklą arba keitė jos pobūdį, kūrėsi nauji fakultetai, keitėsi jų dekanai. Pirmuosius mokslo metus baigė 535 klausytojai.

Literatūros fakulteto įkūrimo iniciatorius dr. Medardas Čobotas (penktas iš kairės) ir dekanė Aldona Jagminienė (kairėje) su pirmaisiais literatais. 1997 m.

Rektoratas, senatas privalėjo aprūpinti klausytojus patalpomis, dėstytojais, literatūra, nes valstybė šia nevyriausybine organizacija nė kiek nesirūpino. Atsirado vienas kitas sponsorius, TAU veiklą palaikė ir ją rėmė sostinės aukštosios mokyklos ir jų vadovai, suteikę auditorijas, parūpinę lektorių, leidę naudotis kompiuteriais. Ne vienerius metus paskaitos vyko Vilniaus universiteto patalpose. Universiteto rektorius prof. Rolandas Pavilionis, nuoširdžiai rėmęs TAU veiklą, sakė: „Galite čia būti, kol jūsų dvasia to siekia“. Žinoma, didžiausią paramą suteikė Eksperimentinės ir klinikinės medicinos instituto vadovai – direktorius prof. Algirdas Venalis, jo pavaduotojas Algirdas Radžiūnas, leidę daugiau nei dešimtmetį naudotis instituto patalpomis. Instituto mokslininkai – dr. Vidmantas Alekna, Jelena Čeremnych, dr. Birutė

Gaigalienė, Aloyza Lukšienė ir kiti tapo TAU rektorato ir senato nariais, fakultetų dekanais, dėstytojais. TAU ir instituto bendradarbiavimas buvo naudingas abiem pusėms – senjorai aktyviai dalyvavo instituto gerontologų atliekamuose pagyvenusių žmonių sveikatos ir ilgaamžiškumo tyrimuose.

TAU plėtra Lietuvoje

Aktyviai veikė ne tik Vilniaus TAU. Pirmasis rektorius M. Čobotas, rektorato nariai rūpinosi ir TAU plėtra regionuose: skleidė vyresnio amžiaus žmonių saviugdos, mokymosi visą gyvenimą idėjas, kvietė senjorus šviestis ir mokytis. Didžiuosiuose Lietuvos miestuose, kaip numatyta TAU įstatuose, steigėsi TAU filialai. Vienas pirmųjų TAU rektoriaus dr. M. Čoboto įsakymu 1996 m. balandžio 26. įsisteigė Klaipėdos TAU filialas (*direktorė Edita Astikienė*). 1998 m. sausio 12 d. duris atvėrė Panevėžio TAU filialas (*direktorius Algimantas Bučiūnas*). Šiaulių senjorus mokytis pakvietė 1999 m. balandžio 19 d. pradėjęs veikti TAU filialas (*direktorius Alfonsas Stakėnas*). Dr. M. Čoboto bendražygė *Angelė Bajorienė* 1999 m. balandžio 26 d. įkūrė Prienų TAU filialą. 1999 m. rugsėjo 20 d. įkurtas Kauno TAU filialas (*direktorė Marija Garšvienė*), o tų pačių metų spalio 26 d. pradėjo veikti Kauno apskrities TAU (*direktorė Vilija Targamadzė*). Alytuje TAU filialas duris atvėrė 1999 m. gruodžio 20 d. (*direktorius Jonas Sichorskis*). 2000–2005 metais TAU filialai susikūrė Visagine, Dotnuvoje, Telšiuose, Ukmergėje, Druskininkuose, Mažeikiuose, Marijampolėje. Steigiamuosiuose TAU filialų susirinkimuose aktyviai dalyvavo dr. M. Čobotas, rektorato nariai, filialams buvo teikiama metodinė pagalba, padedama surasti lektorių.

Laikui bėgant sustiprėję, įgiję patirties šie filialai tapo savarankiškais bendruomenėmis arba universitetais, veikiančiais prie kokios nors valstybinės biudžetinės įstaigos. Vienas paskutiniųjų, tik 2019 metais, TAU filialo statuso atsisakė Rokiškio universitetas, prisijungęs prie rajono bibliotekos. Iki šiol išliko vienintelis – MČTAU Prienų filialas. Šiuo metu Lietuvoje veikia 63 įvairaus juridinio statuso TAU, subūrę apie 16 tūkst. klausytojų. Iš jų 48 TAU (14 tūkst. klausytojų) priklauso Nacionalinei TAU asociacijai.

Prisimenant istoriją

Vilniuje veikiantis TAU kasmet pasipildydavo vis naujais klausytojais, įvairėjo mokymosi formos, profesionalūs lektoriai padėjo kilstelėti užsiėmimų lygį.

Iš pirmojo aktyvios TAU veiklos dešimtmečio tėra išlikę mažai dokumentų. Veikla kiek išsamiau apibendrinta TAU 10-mečiui skirtame 108 puslapių Almanache ir to meto spaudoje. Rašoma, jog pirmuosius mokslo metus baigė per 500 senjorų, kurie mokėsi 14-oje fakultetų, o pradėdant penktuosius mokslo metus jau įregistruotas 1000-asis klausytojas. 2005 m. gegužės 26 d. Vilniuje, generolo Jono Žemaičio karo akademijos salėje, dalyvaujant TAU filialų atstovams, universiteto 10 metų jubiliejaus proga buvo surengta konferencija.

TAU 5 metai. Prof. Algirdas Venalis (kairėje), rektorius dr. Medardas Čobotas, prof. Rolandas Pavilionis, prof. Edmundas Kazimieras Zavadskas, TAU prorektorės dr. Alina Krupovickienė, Irena Jonkuvienė. 2000 m.

TAU 10-metis. Rektorius dr. Medardas Čobotas (trečias iš kairės). 2005 m.

*MČTAU 15-metis Karininkų ramovėje. Rektorė dr. Vanda Brimienė (kairėje),
prorektorė dr. Zita Žebrauskienė. 2010 m.*

2015 metų gegužės 27 d. nušurmuliavo vienas gražiausių, prasmingiausių MČTAU renginių – iškilmingas universiteto 20-mečio minėjimas Lietuvos nacionalinėje filharmonijoje. Šią šventę MČTAU sutiko turėdamas vienuolika fakultetų, kuriuose savo žinias gilino per pusantro tūkstančio senjorų. Jubiliejaus proga apie šią unikalią mokslo įstaigą sukurtas filmas, išleistas almanachas. Universiteto 20-mečio fieste garbingomis regalijomis apdovanoti labiausiai nusipelnę žmonės – Garbės nariai, lektoriai, dekanai, kiti veiklos organizatoriai. Reportažą iš šio renginio transliavo LTV laida „Laba diena, Lietuva“, Lietuvos radijas, o Lietuvos nacionalinė filharmonija padovanojo senjorams nuostabų koncertą.

MČTAU 20-metis Nacionalinėje filharmonijoje